

RESSORGIMENTO

ANY XI * JUNY, 1926 * NÚMERO 119
OFICINES: PERGAMINO, 244 * BUENOS AIRES

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA
LLISTA DE
L'EXISTÈNCIA
PRÈVIA
COMANDA DELS
INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

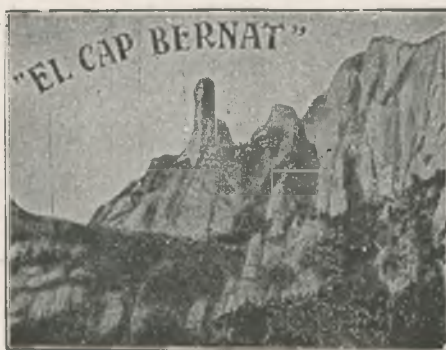
Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLÍ "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

Rovellons, préssecs i perdus de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741, Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR

"EL CAP BERNAT"

RESSORGIMENT

ANY XI

BUENOS AIRES, JUNY, 1926

NÚM. 119

LA RENDICIÓ D'ABD-EL-KRIM

La lluita que venen sostenint els rifenys contra l'intrús estranger que tracta de despossuir-los de llurs riqueses i d'això que val molt més que tot l'or del món per a un poble — la llibertat — ha pres suara, amb la rendició de llur cabdill màxim, un caire passiu, com si diguéssim un parèntesi engendradora de noves forces per a les embestides properes.

Abd-el-Krim, l'home que ha donat al món un exemple d'integritat i d'energia indomptable alhora que una capacitat d'organització i de diplomàcia sorprenents, ha hagut de rendir-se davant la superioritat aixafadora de dos exèrcits ultrapoderosos vist els mitjans precaris de defensa de les forces rifenyas. França i Espanya, després del fracàs de les negociacions de pau a Uxda, decidiren jugar-se el tot pel tot i la victòria els ha estat propícia. França necessitava desempellar-se d'una vegada del pesombre rifeny perquè una bona part de l'opinió pública francesa veia amb molt mals ulls l'acció militar del Marroc. Aquesta circumstància ha estat la causa determinant del triomf aconseguit amb la rendició d'Abd-el-Krim, triomf que ha alliberat els espanyols d'una situació extremadament crítica d'ençà del desembarc a Alhucemes. Si els francesos s'haguessin mantingut com abans a la línia que els assenyala llur protectorat, indiscutiblement que els espanyols s'haurien vist obligats a abandonar Alhucemes i entornar-se'n, nedant, cap a les places fortes de la costa marroquina. És evident, doncs, que la part de victòria que correspon als espanyols és tan minsa que gairebé no es circumseria a altra cosa que l'haver-se assegurat, encara que sigui de moment, la permanència a la regió d'Alhucemes. Sense la intervenció de França està vist que Espanya no s'hauria lliurat de la desfeta, segona edició, augmentada, d'allò que passà a Annual.

Sigui com sigui, però, Abd-el-Krim ha hagut de rendir-se i aquest fet, vulguis o no, afavoreix molt la situació d'Espanya al Marroc i serveix, demés, per a que als espanyols se'ls gonfli el pit de satisfacció i puguin gallejar d'haver obtingut una victòria que ells en diuen decisiva damunt els rifenys.

El que els treu de pollaguera als espanyols és el fet d'haver-se rendit Abd-el-Krim als francesos. I encara més que això el tracte que França dona al cabdill rifeny, tenint-li les consideracions que generalment es tenen amb l'enemic vençut, segons estabueixen els tractats internacionals. França,

d'acord amb el caràcter de bel·ligerants que donà als delegats rifenys que concorregueren a la Conferència de Uxda, està disposada a protegir la vida d'Abd-el-Krim i a no amargar-li l'exili. La illa de Còrcega serà el refugi del primer president de la república del Rif. Espanya per contra, malgrat i haver reconegut diverses vegades — rescat de presoners, Conferència de Uxda, etc., — el caràcter de bel·ligerant a Abd-el-Krim, no està d'acord amb l'actitud de França al respecte, car ella considera Abd-el-Krim un bandoler i no un enemic vençut. Espanya voldria aplicar a Abd-el-Krim la màxima pena. França, però, no ho consentirà, ni tan solament accedirà a què el cabdill passi a poder d'Espanya com tracten desesperadament d'obtenir els agents d'En Primo de Rivera.

La rendició d'Abd-el-Krim ha posat de manifest, altra vegada, el repudi que les consciències lliures senten pel règim imperant a Espanya. Abd-el-Krim coneix bé els mètodes i les normes de govern dels militars espanyols i ha volgut escapar-se'n rendint-se a França. Ultra això, el cabdill

rifeny no compromet el seu país més que amb França. Cap pacte no el lligarà a Espanya, encara que França, per raó de l'entesa amb els espanyols, vulgui que aquest participi de les garanties de submissió que donà Abd-el-Krim, car és evident que aquest, per diverses circumstàncies, no pot respondre més que d'ell, personalment. I així ens trobarem que Espanya haurà de veure's sempre exposada a una debacle estil Barranc del Llop o Annual i mantenir constantment en peu de guerra un exèrcit formidable, car allò de la política d'atracció és per Espanya cosa irrealitzable, no solament perquè ha demostrat sempre el fracàs més complet en aquest recurs diplomàtic, sinó perquè l'odï rifeny contra els espanyols s'ha aprofundit sensiblement durant aquests últims anys davant els mètodes bàrbars emprats pels espanyols contra els rifenys que han caigut a les seves mans.

D'altra banda, pensar o creure que la rendició d'Abd-el-Krim suposa la submissió del Rif a Espanya és cosa infantívola. La situació actual no és més que un parèntesi, car ja sabem que els destins dels pobles no estan a la mà d'un sol home, per genial que sigui, i el Rif ha demostrat a bastament que d'Abd-el-Krim en té cria.

ANTONI GAUDÍ

Encara no ens havíem reposat de la punyent impressió rebuda amb la notícia del traspàs de l'il·lustre home de ciència doctor Ramon Turró, de fama universal, que un nou sotrac commou el nostre ésser: l'arquitecte Gaudí, el més gloriós dels arquitectes catalans, ha mort a conseqüència d'un accident del tràfec mentre es dirigia — diu el telègraf — al temple de la Sagrada Família en construcció, l'obra cabdal de l'eminent artista.

Són dues pèrdues, la del doctor Turró i la de l'arquitecte Gaudí, d'aquelles que commouen una nació. Catalunya tota se'n sent abatuda. El dol és unànim i intens.

Antoni Gaudí, com el doctor Turró, mor septuagenari, però en la plenitud de les seves forces intel·lectuals i sense haver deixat mai de treballar. La mort mateixa l'ha sobtat, sembla, mentre anava a reprendre les tasques diàries a l'obra estúpida que no pot veure acabada malgrat fer més de 40 anys que hi treballava.

Arreu del món Gaudí era conceptuat com un dels arquitectes més genials.

Ultra la seva obra magna de la Sagrada Família, Gaudí és autor d'obres tan admirades com el palau Güell, al carrer Nou de

la Rambla, el Parc Güell i la torre d'aquell mateix preceur a Pedralbes; la casa d'En Milà al Passeig de Gràcia, el Convent de Santa Teresa, la casa Calvet, el palau dels Batlló i d'altres de mèrit indubtable.

La catalanitat d'En Gaudí era infrangible. Vagi com a mostra la següent anècdota: El dia 11 de setembre de 1924 fou detingut per la policia espanyola el venerable arquitecte perquè s'obstinava a entrar a l'església de Sant Just per tal d'oïr missa, com tenia per costum. Portat a la jefatura fou sotmès a interrogatori, responnent les preguntes del funcionari espanyol en idioma català. Com el policia li digué que s'expressés en espanyol, respongué Gaudí: — Fins ara, alguna vegada hi parlava en espanyol, però tingui per segur que d'ara endavant no hi parlaré més.

La causa de la detenció obé a què en no permetre-li la policia entrar a l'església, digué, justament indignat, que les autoritats, o qui fos, que no deixaven entrar els fidels al temple de Déu, eren uns criminals.

El cadàver de l'eminent arquitecte ha estat sepultat en el temple de la Sagrada Família.

DIÀLEGS SOBRE COSES D'ART I CIÈNCIA

—Serà com vós dieu, i ho soteseriraria amb goig de la meua ànima, si em poséssiu de manifest les deus que fan la bellesa tan humana.

—Les tens a la vista i no les veus; al dedins et sorollen i no les sents. Tu comprens clarament que els pobles en la seva infantesa donessin a les seves representacions una valor de realitat que no tenien, i no t'adones que a la infantesa nostra tota fem el mateix. Llevat de la satisfacció urgent de les nostres necessitats corporals que ens relliguen amb la realitat de les coses, la nostra vida mental, en quant té d'autònoma, és com la d'un somni. Les coses no són vistes com són, sinó com ens figurem que són; a les nostres representacions els donem el mateix valor que el pastor de què parlàrem donava a les seves. Plenament creiem el que se'ns conta, i tant més ens fascina quant més vives són les imatges que desperta. Fixa't com els nius compren i venen, i amb quina atenció i amb quina gravetat d'un bastó qualsevol en fan balanços, de les pedres cols o xocolata, com simulen el cobrament del comprat o venut, obrint un la mà i eloct-la l'altre; com discuteixen el preu d'aquestes coses suposades, els més entenimentats amb bones raons i amb paraules de maranyera els altres, segons siguin. Tu em diràs que tot això és mimetisme; mes aigui simple imitació de coses vistes o no, el fet de la veritat és que no les imiten com són, sinó com les imaginem, i això és el que cal veure en aquests actes. Fixa't com les noies tendres reben amb fonda emoció el present d'una nina, com la renyen o l'amoixen, la llarga conversa que amb ella tenen; fixa't més encara, que amb aquests jocs no s'avorreixen, com si fos aquesta la vida natural de la mentalitat llur. Tu em dirà que això és joc il·lusori amb què es distreuen; que elles ho saben que les nines són figuracions, que les balanços són ficcions, que el que compren i el que venen no són meraderies, i jo et diré que qui ho sap ets tu que ho mires; ells no s'ho pregraten ni ho sospiten, i si els ho vols fer entendre reuten bocabadats i amb els ulls esbatanats com si parlessis un llenguatge per a ells incompreensible. Mira: la nena de l'altre dia que amoixares, de cinc anys mal coberts, asseguda al costat meu a l'església, mirava amb tanta de fixesa la Mare de Déu de l'altar, i tan llarga estona, que em eridà l'atenció. De sobte em erida: — "Padrí!" — "Què?" — li vaig dir; i ella em digué: — "Que està quieta?" Com tu veus, la santa imatge no era per a ella una imatge, sinó un ésser vivent, i no comprenia que no es mogué. I és que per a ella, com per a totes les criatures nades a la terra, les coses no són com són, sinó conforme se les representen. L'estada en aquesta vida és llarga, molt més llarga del que es creu. Fixa't com els nois que

Una de les glòries més legítimes de Catalunya desapareix amb el traspàs del doctor Ramon Turró, savi bacteriòleg de fama mundial, autor de l'obra "Orígens del donceiment" que ha recorregut triomfalment el món traduïda al francès, l'alemany, l'anglès i l'espanyol. Amb aquesta obra formadable el doctor Turró revela, ultra els seus profunds estudis científics com a metge eminent, una concepció filològica peculiar i genial.

Durant molts anys exercí la Direcció del Laboratori Bacteriològic Municipal de Barcelona.

Ha escrit diverses obres científiques que són consultades i estudiades per la ciència mèdica d'arreu el món.

Ultimament, per mor d'una malaltia, s'havia vist obligat a negligir certes tasques i estudis de la seva preferència, amb força pena d'ell. Una de les obres darreres que han sortit de la seva ploma són els "Diàlegs sobre coses d'art i ciència" que publicà la "Revista de Catalunya" en els primers fascicles corresponents a 1925. Creiem que el millor homenatge que RESSORGIMENT pot retro avui al savi català i al català íntegro és transcriure uns fragments dels esmentats "Diàlegs".

Amb la mort del doctor Turró Catalunya perd un dels seus més grans homes, una d'aquelles figures que són orgull i glòria del poble on varen néixer, glòria així mateix de la humanitat. — LA DIRECCIÓ.

juguen amb les onades esbandides a la platja, tiren grapats de sorra a la mar perquè s'irriti; fixa't com els bordegassos grandesos se'ls ajunten i els ajuden com cosa natural. Fixa't en el valor mestriol de les joguines que hom dona a la quitxalla. Dona a les petites ninots que sorollen en saesejar-los, pintats de vermell, la color que més els atraiu per raons fisiològiques que no és del cas esmentar; a les més grandetes, nines vestides, i a les majors nines que es mantin i es desmuntin, que obrin els ulls i diguin "papa", "mama". Si inverteixes l'ordre de les presentalles, ja no els fan el mateix efecte, perquè en llur ànima manquen encara les imatges amb què puguin representar-se aquests actes de l'objecte, i així veuràs que si regales a la peticona la nina de la gran, l'acte d'aixecar el braç o dir paraules no li diu res, per ignorar que

és aixecar el braç o dir paraules; mal pot atribuir a l'objecte que creu viu actes que no entén per no haver-los experimentat encara. El mateix passa amb els nius i els nois. Dona al primer un carril que emina tot sol i no li farà l'efecte que al major, perquè aquell no té encara la comprensió clara de les coses mogudes i de les que es mouen per a mateixes; dona-li soldats, un tren d'artilleria, aeroplans que volen, i és per al petit joguina ben distinta del que és per a l'altre. En el ram de les sorpreses és on millor podràs apreciar la mentalitat d'uns i d'altres; uns se sorprenen, altres reuten indiferents. Posa damunt la taula una capsa de cartró on guardes la serp d'anelles elàstiques, i en treure-la tothom xisela esfereït, menys els petits, que se sorprenen del sobtat xivarri, i no de la serp que no saben què és. Fixa't ara que a mida que d'una adolescència somniosa es puja a la pubertat, mentre d'un costat l'experiència lliga més estretament el subjecte amb les coses reals, de l'altre la vida imaginativa reprèn nova volada amb els primers anhels de les passions amoroses, i altra vegada, canviant la forma, el subjecte dona una valor a les seves representacions per elles mateixes, s'ajustin o no a la realitat de les coses. Digues-me per què el jove que en tantes i tantes altres coses se'ns mostra atent i reflexiu, sospesant els consells que hom li dona, en el que toca a la integritat de la seva vida mental, en aquest punt es mostra tan refractari i donat a la seva; ell dona a les seves representacions una valor que potser no tenen, ell en defuig l'examen reflexiu i seré i amb elles es complau, com el niu, a viure una vida de ficcions. Passen els anys i pleret a pleret va reconeixent amb més seny que ha viscut una vida d'il·lusions que l'ennartava, com en la florida de l'adolescència va reconeixent que la vida de la infantesa és dolça i falaguera precisament per creure que tot és segons un s'ho imagina. Si n'heus desgrat d'aquesta vida quan és passada, és per haver-ne muntat una altra de millor, que és doble; d'un costat et mostra les coses com són, i de l'altre te les mostra com sembla que són quan dones una valor a les representacions que en forges tu mateix.

Sense necessitat d'enfondir-li més ni de reprendre la qüestió més seriosament i amb major rigorositat metòdica, amb les apuntes fetes en tens prou per encaminar-te a comprendre que l'home, mirat com és, és doble, un noi gran, com diem a la nostra terra. Ell és satisfet de veure les coses com són i lloa el bon judici de qui així les veu; mes ell es delecta també a veure-les com se les representa o se li donen representades. I és aquesta la missió de l'art. Si és fonamentalment humà, si troba un ressò a la nostra ànima, si fruïm que ens presenti les coses d'altra manera que com són eixutament examinades, no és per cap convenció pre-

establerta, és perquè per impuls de la naturalesa nostra ens agrada retornar a la vida dels pobles de gesta, a la vida que fruïrem a la infantesa i, en altres formes, a la que fruïm en tots els períodes de la vida nostra, qui més, qui menys.

—Així, doncs, els nostres consemblants i nosaltres mateixos no som els homes fets

d'una pega i encarcerats que ens descriuen els filòsofs?

—Atén-te al que veus i toques; nodreix-te del que l'observació t'ensenya, i deixa't de falòrnics.

—Però, l'home no és un ésser racional?

—A estones.

R. TURRÓ.

CONFIDÈNCIES

(Telegrames de l'Agència Kòmos no passats per la censura militar.)

RADIOTELEFONIA HUMORÍSTICA

Perpinyà. — Segueixen rebent-se notícies interessants de les facècies d'una estació clandestina que diverteix els radioescotes barcelonins. Entre les famílies radiotelefonistes no es parla d'altra cosa que de les graciosíssimes històries que explica l'emissora furtiva. D'entre aquestes històries n'excel·leixen les següents: "Diu que l'ànima d'En Maura, un cop desempallegada de la carcassa humana, va pujar-se'n al cel i tustà a la porta en demanda d'entrada. St. Pere, però, va negar-se a obrir-la-li i aleshores, l'ànima d'En Maura, enfurismada, li feu retret de les amors místiques i clericals de la seva vida humana. St. Pere, indiferent, li respongué que no estava disposat a escoltar nícies, que al cel no poden entrar-hi els medicants que s'arrosseguen per terra i van bruts i polsosos de misèria humana. Al cel no s'hi entra a peu. Cal venir muntat a cavall i tenir l'aspecte d'un veritable cavaller. L'ànima d'En Maura engegà un renece i diu: — Jo et juro que vaig a posar en joe una influència omnipotent que et farà obrir les portes si et plau per força. — Al cap d'una estona, l'ànima d'En Maura torna tustar la porta de St. Pere, però aquesta vegada ho fa acompanyada d'En Primo de Rivera. Sant Pere tren el cap per la finestra i diu tot irritat: — Jo t'he dit que calia venir amb un cavall i no amb un ase. — I els tirà el finestró pels nasos."

L'altra història còmica radioemesa pels humorístics barcelonins té per personatges centrals el rei Alfons XIIIè, dels espanyols i el general Primo de Rivera: — "Diu que ambdós personatges van de cacera i maten ensams un pardal. Ambdós atribueixen a la pròpia habilitat la pega matada. Això dona lloc a una disputa sobre si he estat jo o si has estat tu el matador. A la fi En Primo cedeix condicionalment i diu: — Passo per que la pega us correspongui a vós, però, quant a l'honor, proposo que vagi a mitges."

Finalment, ha suscitat vius comentaris una nota de l'emissora clandestina endregada als seus amics: — "Sabem — ha dit — que el general Primo de Rivera ha ofert 20.000 pts. al que descobrirà la nostra estació emissora. Nosaltres n'oferim 40.000 a aquell que pugui dir-nos amb tota exacti-

tud qui va ésser el pare del general Primo de Rivera."

NOVA "MERIENDA DE NEGROS"

Barcelona. — A l'escorxador de Barcelona el gendre del general Martínez Anido, d'acord amb un ex-secretari del general Primo de Rivera i el famós llerrouxista Olivella, està montant-se un nou tinglado a base d'un monopoli de l'abastiment de les carns del consum de la ciutat.

L'HOMENATGE A JOAN ALCOVER SUSPÈS

Ciutat de Mallorca. — L'homenatge que els intel·lectuals balears projectaven dedicar a la memòria del gran poeta Joan Alcover ha estat suspès per la comissió organitzadora per no haver admès la imposició del governador qui exigia que els discursos fossin pronunciats en llengua espanyola. Aquest governador és parent de la famosa Cioba.

JOCS FLORALS DE MALLORCA SUSPÈS

Ciutat de Mallorca. — L'alcalde governatiu pretenia que la flor natural dels Jocs Florals d'enguany anés lligada amb una cinta espanyola. Els poetes premiats s'han negat a acceptar aquesta befa i han publicat les poesies llorejades sense esperar la publicació del veredict, la qual cosa posa les composicions fora de l'articulat que regeix la celebració de la festa.

CLAUSURA DE LA LLIBRERIA ITALIANA

Barcelona. — S'ha publicat a Roma un llibre sobre coses d'Espanya que ha tingut la fortuna de ferir la sensibilitat del diari d'En Luca de Tena de Madrid, "A. B. C.". Aquest diari, en efecte, ha denunciat l'aparició d'aquest llibre i ha acusat la Llibreria Italiana de Barcelona com foc de *paratismo* i difamadora de la *madre patria*. Aquesta simple denúncia ha motivat la clausura de la Llibreria Italiana i la detenció del gerent de la mateixa, el bon nacionalista Miquel Farré.

"LA EPOCA" I EN PRIMO

Madrid. — Amb motiu de la suspensió de "La Epoca" per haver publicat una ressenya humorística de la festa d'imposició de la gran creu de *San Fernando* al general Timo de Primera, conjuntament a la

del "Plus Ultra" als aviadors transatlàntics, hom recorda la ressenya que en altra ocasió semblant publicà un vell diari a propòsit d'una exhibició del mariscal Mac Mahon. En efecte, el vell periodista deia: — "La muchedumbre apretujada contempla el desfile militar. El mariscal Mac Mahon llega montado en un magnífico alazán. La expresión de la mirada dice al punto la inteligencia del animal, etc.". Aquesta nota, reproduïda l'endemà amb una ordre de suspensió del diari i una multa formidable, motivà que els que no s'havien adonat de la rifada hi caiguessin de ple i es fessin un panxó de riure.

Amb motiu de la suspensió de "La Epoca" es diu que Sánchez Guerra ha tramès una carta al rei Alfons XIIIè, d'Espanya dient-li que el partit conservador queda deslligat de compromisos amb la corona.

EL SINDICAT DE METGES DE CATALUNYA PROCESSAT

Barcelona. — La junta que dirigia el Sindicat de Metges de Catalunya en 1923 ha estat processada per una denúncia de l'ajuntament esquiral de Castellbisbal, segons la qual el sindicat mèdic feia coacció prop de la classe mèdica per tal d'evitar que aquell ajuntament deixés de complir el contracte que tenia signat amb un doctor i el substituís per un altre, addicte als senyors del directori militar espanyol.

LA GUARDIA MUNICIPAL MILITARITZADA

Barcelona. — L'alcalde senyor Biberon ha suspès d'empleu i sou al senyor Merino, cap efectiu de la guàrdia municipal. Aquest càrrec serà ocupat ara per un comandant de l'exèrcit espanyol d'ocupació.

DEL PROCÉS DE GARRAF

Barcelona. — Els processats per l'atemptat de Garraf han sortit a la sala de vistes amb una flor al trau i s'han assegut de tal manera que amb l'alternància de la gimeta i els clavells vermells formaven les quatre barres de sang. El jutge militar els ha fet treure la flor del trau i els ha dit *desobrigados*. Aquest fet el signa tothom com detall fàctiu de la serenitat d'aquests minyons.

JOCS FLORALS DE BARCELONA

Barcelona. — Al domicili particular del gran poeta Apel·les Mestres s'han celebrat els Jocs Florals d'enguany.

Per la transcripció,

KÒMOS.

Boulogne-sur-mer, maig, 1926.

.....
Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

EXPOSICIÓ FERRAN PASCUAL - AYLLÓN

Aquest pintor català va obrir-se camí a forga d'estudi i de tenacitat. S'especialitza en el paisatge, i els progressos que hom nota en les seves teles d'un any a altre són evidentíssims.

Enguany la Comissió Nacional de Belles Arts li ha cedit una sala en l'Exposició Anual d'Aquarel·listes en la qual el nostre compatriota li ha mostrat catorze paisatges a l'aiguada.

La crítica argentina no li ha regatejat mèrits; sinó veieu ço que transcrivim dels dos diaris més importants de Buenos Aires:

“Especialmente invitado por la Comisión Directiva de la Sociedad, Pascual Ayllón ocupa una sala con catorce paisajes realizados a “gouache”. Desde su primera aparición se hizo notar este paisajista por el vigor que lograba su técnica. Hombre de visión rápida y mano pronta, daba al “gouache” la jugosa consistencia del óleo. Esta misma facilidad hizole detenerse muchas veces en lo meramente físico de las cosas, en lo puramente objetivo de las representaciones cromáticas. Parecía de ese modo limitar sus posibilidades. Hoy se nos muestra bajo otro aspecto. Es un evocador más sutil, más sensible, más íntimo. En él ha progresado el espíritu. La técnica es, como era antes, espontánea y fácil. Los nuevos aportes se traducen en expresión emotiva, según se advierte,

Matí Iluminós a Tandil. — Abaix: Dia gris a Santa Anna.

en la “Playa de Pocitos — Montevideo”, rica en grises; y en “Camino a las sierras”, tan entero y justo de valores. Nunca ha pintado — como ahora — cielos más delicados y de mayor fluidez. A este respecto podrían citarse todos los de la serie aludida, desde “Cercanías de la sierra” a “Rincón de Maciel”. La Comisión ha procedido con acierto evidente al concederle toda una sala.” — (De *La Nación*.)

Heu's ací ara ço que digué *La Prensa*:

“La comisión organizadora de la muestra ha cedido una de las salas al pintor argentino Pascual Ayllón, que expone en ella una serie de paisajes a la “gouache”, interesantes de técnica y colorido. Pascual Ayllón es uno de los mejores paisajistas de la generación actual. Tiene el sentido de las masas cromáticas y sabe tratar el árbol como muy pocos lo hacen. Sus impresiones tienen siempre un acento de profunda sinceridad y transmiten al espíritu el encanto sutil de la belleza.”

Sabem que ultra l'èxit aconseguí per En Pascual-Ayllón, de les 14 teles exposades n'ha venudes vuit. La Municipalitat de Buenos Aires ha adquirit la retolada “Camí de la serra”.

Felicitem l'artista català i ens congratulem del triomf aconseguí.

DEL CARNET D'UN PRESONER NACIONALISTA

E N Y O R A N Ç A

Estic inquiet... però, per què? Què cosa és ço que m'inquieta? A què ve aquesta frisança? No ho sé. No sé pas a què atribuir la causa d'aquest enyorament... Què tinc, míser de mi?

Solitud, que trista ets! Talment com una mortalla el teu pes m'ofega...; deixa'm, vull respirar, vull aire!, força aire! La finestra és oberta? Si. Ansiosament, per entre mig dels barrots contemplo l'espai; no es veu cap estel; el firmament, prenyat de negres nàvols, sembla una gola de llop... Tinc febre, i l'aire que respiro és espès. Apago el llum, i m'ajee damunt el llit.

Al lluny, com fiblades d'ironia, sento les notes poca-soltes d'un piano de manubri; de tant en tant s'ouen lladrucs de gossos, com escarnint les notes del piano.

Les ombres de la nit em fan basarda; encene el llum. Damunt la taula — entre els llibres apilotats — dins d'un flascó ple

d'aigua, s'hi destaca una rosa; una rosa de Sant Jordi que m'ha portat l'estimada... El meu esguard contempla algunes fulles descloses i pansides... Amorosament la trec del flascó, i acostant-la als meus llavis amb afany l'he besada llargament, i amorosa m'ha tornat el bes... un bes perfumat; la seva fragància m'ha ubriagat, m'ha semblat recollir el bes que l'aimada hi havia deixat abans d'entregar-me-la... Obro les mans i... ai las! La rosa se m'ha desfullat als dits.

Tinc fret... Entren alenades d'aire humit. Plou... Ja no es senten les notes del piano i els lladrucs han minvat... Plou més fort... Dintre la solitud de ma cel·la ressona el soroll cançoner de la pluja. Va minvant el meu estat frisós, però en canvi va creixent per moments l'enyorança que m'envaeix...

Un..., dos..., dos quarts? De deu o d'onze? He sentit la trista veu de la cam-

pana tocant les hores i no les he pogut comptar. M'he quedat absort oïnt el so trist i gemegós. El meu esperit ha estat absent de mi... El planyívol so de la campana i el meu enyorament l'han portat al costat dels éssers estimats, dins la llar sagrada...

He vist el menjador. Al volt de la taula els meus pares i les meves germanes parlen... De què? Per què parlem, pare? Si tant el vostre esperit com el dels éssers estimats que vos escolten està lluny d'ací, si el vostre esperit està absent, al costat del vostre fill, del germà que es troba sofrint trist captiveri, en una de les presons que l'Estat espanyol té per als patriotes catalans!

Fa mesos i mesos que el vostre fill, el vostre germà, és empresonat; fa mesos i mesos que cada nit, en acabar el sopar, resteu fins altes hores de la nit esperant el retorn del vostre fill, del germà vostre. Si sentiu tustar la porta, us fa un salt el cor

sofrint i fruit a l'ensem, de l'esperança i del dubte, sentint el desig d'obrir, sense gosar fer-ho, fins que fent un esforç obriu i esguarda al nouvingut... No, no és el vostre fill, i del vostre pit s'escapa un sospir llarg, ple de tristesa...

Veig els meus germanets dormint en llur cambra. El més petit té un somni inquiet, parlant bastant alt, sota el pes del seu somni. Acompanya les paraules amb el maneig dels braços, barallant-se amb un ene-

mie invisible. Algun cop, rep el seu germanet. Distingeix clarament alguns mots: "Deixa'm..., ves-te'n..., per què?... té, té, més..., si en fas mal te la carregaràs"... fins que rendit per la lluita queda quiet i silenciós. L'altre, el més gran, més reposat, té un somni tranquil. Sembla un homenet amb els seus dotze anys. És el contrast del petit.

Dormiu, germanets meus, dormiu; ditxo-sos vosaltres que esteu en l'edat en que el

vostre caparró d'infant és ple de contes de fades, de prínceps i de princeses...

El erit feréstec d'*Alertaa!*, del sentinella, m'ha tornat a la crua realitat. Altra volta la solitud de la cel·la... A fora tot és silenci, només se sent el soroll de la pluja que continua caient, trista i cançonera... Em fa l'afecte d'un plor de dona.

LLEÓ.

Barcelona-Presó, nit de Sant Jordi, 1926.

EL FOLKLORE I SON DESENROTLLAMENT A CATALUNYA

LA DANSA

La dansa, una de les manifestacions tradicionals més belles, ha estat fomentada d'una faisó admirable en aquest temps.

No cal que parlem de la sardana, car tots sabeu quina volada tan meravellosa ha pres. De mica en mica s'havia anat perdent en aquelles comarques en les quals s'havia ballat, i ja sols quedava a l'Empordà, a la Selva, a la Garrotxa i en pocs altres indrets. L'alenada patriòtica i folklorica la va escampar, li va donar un sentit més intens i una valor més eterna. Va sorgir aleshores el símbol, tant com humà, Pep Ventura, vera encarnació del moment psicològic del poble: d'aquell moment tan emocionant en que l'ànima catalana se sentia rediviva; i, sorpresa de sos tressors espirituals, se cercava a si mateixa plena d'il·lusió; d'aquell magnífic moment format d'emoció, de tendresa, d'iniciativa, d'auhel i d'alta harmonia, talment com n'és formada la música de la nostra adorada sardana!

Després d'En Pep Ventura, el camí de la pura emoció ètnica ja era esbrosat. A dotzenes foren els músics que varen sentir en llur cor la manyaga de l'Alé inspirador de la terra. Per què esmentar noms? Tots els coneixen a bastament.

Més oblidades que la sardana, més perdudes que ella, més relegades als llims de l'incomprès, havien estat les altres danses catalanes. I tan bell esplet que n'havíem tingut segles endarrera! N'hi havia que eren generals, que es ballaven arreu; n'hi havia que eren de comarca, i fins n'hi havia de localitzades en un sol o en alguns poblets veïns. N'hi havia d'alegres i vives com un dia de ple sol amb vent desfermat i enjogassament de clapes de llum; n'hi havia d'ingènues com jocs d'infants; n'hi havia d'aire netament pagesívol, pròpies sols per a ésser ballades en la plaga d'un poblet o en una clariana de bosc; i n'hi havia d'aire refinat i elegants moviments pròpies de les grans sales de cases senyoriales.

Moltes, dissortadament, han desaparegut per sempre. Algunes, poques, s'han seguit ballant; i, a les darrereries del segle passat, fervorosos folkloristes varen començar d'anar a anotar-les en les plaques dels esca-

sos poblets on es ballaven. Ja podeu comptar amb quina emoció devien aquests copiar el preuat tresor! Quina estranya sensació la d'ésser, en la febrosa civilització moderna, els primers *conscients* que assaborien i recollien en ple batec de vida uns ritmes, unes sonoritats, unes tonades i uns moviments plens de color i de regust racial!

Moltes d'altres no es ballaven ja, però se'n conservava la tonada. La feina dels folkloristes ha estat durant els darrers trenta anys cercar entre la gent d'edat qui recordés els moviments corresponents d'aqueixes danses. I, així, pacientment, anant de poble en poble, preguntant a molts, conquerint la confiança dels vells, han aconseguit refer parelles de cinquanta anys endarrera i restablir el ball perdut. Així se n'han anat col·leccionant moltes. Me deia fa poc En Joan Amades — que és un incansable — que ja tenia més de cent danses aplegades. És un nombre molt important que potser cap nació del nostre perímetre supera. Però és que Catalunya té un folklore riquíssim, insofrible.

L'afició dels estudiosos ha estat tan ben rebuda del públic que no ha estat difícil constituir, tant a Barcelona com a altres ciutats i pobles de Catalunya, un gran nombre d'*Esbarts de Dansaires*, aqueixes institucions tan simpàtiques com profitoses. He vist amb goig que aquest "Casal" que tants mèrits té guanyats per sos afanys nobles, per son continuat labor cultural i ètnic, ha creat també son Esbart. Jo, des del meu lloc modest de folklorista catalana, us en felicito efusivament. Fomentant la dansa popular entre els vostres fills, no sols feu *pàtria*, i no sols els eduqueu el gust entrenant-los en el gust del ritme, sinó que els fomenteu l'harmonia de llur sentir racial amb el de llur expressió racial, és a dir, l'harmonia de ço que són íntimament, i ço que han d'ésser externament; més clar, l'harmonia del ritme entre llur essència vital catalana i llur gest entrenat en els moviments característics de les generacions que ens han precedit.

Si s'han aplegat les danses i s'han començat a comparar, donant per resultat que no han transmigrat, en general, com les rondalles, sinó que més aviat semblen nascudes en la terra on es ballen, no se n'ha

fet encara un estudi comparatiu científic suficient.

Sabem que un dels principals motius de la dansa, antigament, era el religiós. Encara en queda rastre en algunes festes actuals de l'Església. Per exemple, a Mojà i a Morella, es balla el "Ball de les Gitanes" durant el curs de processons religioses. A Barcelona, durant uns quants segles, s'hi ha ballat, en la de Corpus, el de "Gitanes", el de "Bastons", i altres; i en el segle XVè., segons un document de l'època, un home vestit de Goliath hi dansava també.

A Sevilla, encara avui dia, per Corpus, a dins de l'Església, i davant del "Santíssim Exposit", hi dansen una colla de nois, abillats amb un vestit especial, anomenats *los ciegos*.

Tots recordarem que entre els jueus hi havia aquest costum. La Bíblia ha eternitzat el moment en que David dansava davant de l'Arca Santa.

Alguns tractadistes creuen que les danses populars actuals són restes de celebracions de rites sagrats antics. Van Gennep diu que, no solament les hem de fer remuntar als temps dels Druïdes o dels Romans, sinó a l'època neolítica.

SARA LLORENS DE SERRA.

(Seguirà.)

B A G A R I A

Cèlebre caricaturista català de fama mundial, que arribarà a Buenos Aires el dia 23 d'aquest mes.

CARTA OBERTA A «RESSORGIMENT»

SALUTACIÓ

Ens honoreu força, amics, en demanar la nostra col·laboració per al vostre periòdic, vibrant portaveu de les nostres idees en llunyanes terres de més llibertat. Però el vostre encàrrec és un xic difícil de complaure. No sé si podeu concebre l'exigència que enclou per nosaltres tots, el demanarnos escrits. Prou feina tenim, pobrets de nosaltres, a escriure una lletra. Fa poc temps que altres amics de Buenos Aires ens requeriren en el mateix sentit que feu vosaltres ara; en el sentit de demanarnos treballs de propaganda i d'orientació patriòtica, i nosaltres hem correspost en la mèta de les nostres forces a la cordial invitació. Però, després d'haver escrit tres o quatre petits treballs i alguna crònica, ens trobem en el cas de no saber què cosa dir. No tenim temes a tractar.

Es dolorós, amics, però cal reconèixer que tot ha estat dit a l'entorn del nostre problema. La literatura ha absorbit tota la nostra actuació. Un bon escriptor pot encara, si vol, treure tot el suc que calgui de qualsevol tema banal en aparença i fer-ne un símbol més de la nostra esclavitud. Però nosaltres ens declarem incapacitats per a una semblant tasca. Nosaltres, soldats humils, soldats obscurs, duts al més alt lloc d'estima popular per un seguit de circumstàncies del tot alienes a les nostres esperances, no som, no podem ésser escriptors de vàlua, ni tant sols mereixedors d'apreci. No som més que uns soldats que distraïem les nostres hores mortes escrivint memòries o fent gargots.

No creieu, però, que no escriurem. Apreciem massa l'esforç fet pels nostres germans d'Amèrica per arribar a negligir una tasca per ells encomanada al nostre esforç. A més, la consciència de la nostra responsabilitat ens diu ben clar que no podem ni

Aquesta lletra que per vàries raons no volem deixar inèdita, ens l'ha escrita de la presó de Barcelona estant un dels joves acusats en l'afar de Garraf. Ometem el nom de l'autor per motius fàcils de comprendre, tenint en compte que fou un dels que obtingueren l'absolució del Consell de Guerra últimament celebrat.

En altra lloc d'aquest número inserim, també, una impressió de l'ergástula, escrita per altre dels companys nacionalistes que es presentaren davant l'esmentat Consell de Guerra. Aquest, però, que adopta el pseudònim de Meó en els seus escrits, fou sentenciat a cadena perpètua. — Nota de la Direcció.

podem callar quan la nostra opinió és sol·licitada sobre tots els problemes que agiten la nostra terra. Nosaltres, independentment de tota apreciació personalista, hem passat a ésser un símbol de revolta per al poble català. No precisament els nostres mèrits — el compliment del deure no és un mèrit — ni les nostres qualitats personals, sinó les circumstàncies, han creat una popularitat a l'entorn nostre que, com a bons catalans, devem posar al servei de la pàtria esclavitzada, com hi posàrem en altre temps tot el que érem i podíem ésser. Així, doncs, no veieu en els nostres treballs altra cosa que la nostra significació, i dueu lluny, ben lluny, tot esperit de crítica i tot sentimentalisme.

He dit sentimentalisme, i no me'n penedeixo. Ara sabreu per què.

Havem fet molt malament — molt malament, no rectifico — en crear una llegenda a l'entorn dels empresonats. Això ha estat

un tòpic més en la literatura patriòtica, i l'acció ha restat oblidada altre cop. Ja sé que vosaltres, amics, no podeu fer gaire més del que feu. No vos faig cap retret, doncs, en aquest sentit. Però em sembla que podríeu orientar els nostres amics d'aquí — dissortadament bon xic desorientats — i contribuir amb el vostre esforç a l'endegament més profitós de l'organització separatista.

Els empresonats som una conseqüència natural de la lluita, i uns o altres havien d'ésser els primers. Recordeu-nos si voleu, però, com un exemple i mai com un motiu de plany. Tingueu un record germanívol per als companys caiguts, però sense deixar de seguir endavant.

A Catalunya hem tingut molts poetes. Massa poetes i poes soldats; jo no vull dir que els poetes no mereixin tot el nostre aprecí. Vull dir, senzillament, que en el moment actual val més un analfabet que sapiga dur un fusell, que tots els poetes i tots els mestres que no sàpiguen portar-lo. Les coses han arribat a un extrem difícil de tolerar.

Si voleu homenatjar els poetes dintre uns anys, heu d'exigir-los-hi avui que deixin la Musa i vinguin amb nosaltres a la muntanya. No hi ha cap més remei si no volem morir com a Nació...

Catalunya necessita soldats; ja vos ho he dit. Vosaltres, amics, amb el vostre periòdic, ajudareu a formar aquests soldats.

Avui acabo amb una ferma abraçada de tots els amics i meua, i amb una fraternal salutació de tots els catalans, que penso no es donaran de menys d'ésser representats per mi. Espero perdonar l'extensió de la lletra, però es tant agradós escriure en català quan s'és privat de lluitar per la pàtria! Salut!

Presó de Barcelona, 2 de maig, 1926.

LA VISITA ESPIRITUAL ALS PRESOS PER CATALUNYA

Jo que soc encara lliure
d'aixecar l'esguard al cel;
jo us veig, Presos, dins la fosca,
perquè fou elà el vostre anhel.

Per ço no goso a mirar-lo
el bell cel asserenat,
sense esperar, dalerosa,
que us torni la llibertat.

Cercó dolgor en les meues actes;
en mes paraules, consol.

Mos bragos, par que s'estenen:
jo i vosaltres, u tot sol,
jo, que soc encara lliure
d'esguardar tota claró.

que no sé prou bé les penes
que patiu dins la presó.
Dones, germans, si el cel esguardo,
tot consol hi cercaré;
juntant les mans prop dels llavis,
com resant, vos el daré.

Tot ço que vulgueu que us digui,
dels enyors, com del gaudir; ,
talment sigui en forma alada,
o en blasmes, per a rebdir
dels enemics la duresa,
tot vos ho diré. Amb dolgor
us vé la vostra germana,
per guarir-vos la tristot.

Jo que soc encara lliure,
sense cadenes anant:
Jo les sento, les cadenes
que els membres us van macant:

les cadenes que a la pàtria
estrenyen, i a tots en u!
Ai, les vostres, que són dures!
No s'ho pot pensar ningú,
per més que l'amor ens meni,
i ens meni la pietat!

Sols pot saber-ho el qui amb elles
hagi estat pres i lligat.

Jo les beso enfervorida
perquè toquen vostre cos.
Vostra sang les ha mullades,
pobres òrfens de repòs!

Vostres llàgrimes, caigudes
damunt del ferro innocent
que uns mals homes us posaren
malvats mestres de turment;
fan vessar les meves llàgrimes;
acceleren mon amor
i emboiren l'ànima meua,
tot colpint-me el vostre enyor.

Jo que soc encara lliure...
Malhaja la llibertat,
si els germans no la gaudeixen
dintre del terror nostrat!

Malhaja el pà, que en nodrir-me
escàs no és, ni amargant:

ells el mengem xop de llàgrimes,
del butxí, qui els el va dant
rubert d'agror i de ràbia;
ells, qui són presos, per mor
d'havé estimat Catalunya
sense amidà el seu amor!

Jo que soc encara lliure:
del cos, ho soc, solament;
la meua ànima és baldada,
d'aquest perllongat turment
en què és caiguda ma pàtria,
plena de mals, i a desdir
temps i temps, els greus martiris

dels presos germans; sofrir
és aquest, que entela l'ànima,
l'ennuega d'amargor...

Presos, ai! Si jo soc lliure,
és perquè no soc millor!

GRÀCIA B. DE LLORENS.

UNA IDEA PRÀCTICA PER ALS PRESONERS CATALANS

Catalans! A tots em dirigeixo, sigui qui sigui la manera de pensar llur, a tots els que sentin en el cor el pessigolleig de les coses de Catalunya i en especial als que tinguin gravada en el pensament la causa santa de la pàtria nostrada.

En el córrer de la vida veiem que contínuament hom cerca la manera pràctica de recollir donatius per tal d'assegurar l'estabilitat de tal o qual Agrupació, i així veiem de tant en tant amb lletres de motllo: "El dia de la madre", "El dia de los niños pobres", "El dia de la flor", etc., etc., que es desenrotllen a base d'atracsaments en el mig del carrer per un nucli de damiselles que vos donen una floreta, o bé ensopeguen amb un escamot de vailets, més grassons que fets d'encàrrec, amb uniforme i pendonet.

Nosaltres, els catalans, no ho hem fet mai això: Hem recorregut sempre a les subscripcions, i desgraciadament, si bé hi hem vist la cooperació de molts, hem trobat a mancar-li la cooperació popular que és allò que fa més simpàtics els moviments.

Ara, caldria que la cooperació popular es manifestés en forma deguda. Tenim davant nostre un estol de catalans empresonats per tota la vida pel delictes d'estimar a la pàtria. Aquests catalans queden completament aïllats del conuiu familiar i popular, i segurament que la vida llur quedarà amargada pels treballs forçats que hauran d'executar en el penal en què els reloguin per sempre, mentre l'atzar no canviï aquest estat de coses.

Som catalans? Hem de permetre una felonía semblant amb els nostres germans que no han comès cap delictes criminal?

La iniciativa que ací exposa el senyor Boixader, mercès de part nostra la més franca acollida i la més càlida adhesió. Tot el que es faci per als patriotes suara sentenciats a penes severíssimes i per les famílies llurs, no serà sinó un deure que tenim tots els catalans per a procurar atenuar llur infern, deure ineludible, elemental, que no podem negligir a menys que l'amor que sentim per Catalunya i la seva independència anhelada, sigui un amor bastard, efímer i no una roenta pira que ens crema el cor i l'ànima. RESSORGIMENT està a disposició del bon amic Boixader i de l'Associació Catalana de Beneficència, que sens dubte patrocinarà i es farà seva la idea. Mentrestant, a la nostra redacció hi ha llistes obertes per a la inscripció de donatius, llistes que començarem de publicar en el número prop passat. Advertim als bons catalans de fora que poden fer la tramesa en gir postal o bancari a millor comoditat llur. — La Direcció.

Hem de contemplar com aquestes joventuts es marceixen paulatinament en l'ergàstula, l'ambient de la qual és saturat de tristesses inacabables? Hem de permetre que els pares llurs i germans es vegin privats de l'afecte i de la cooperació per al seu sosteniment?

Catalans de l'Amèrica tota! Donem per una vegada una prova d'estima als germans empresonats i a llurs famílies que per la pàtria han fet tan gros sacrifici. Aportem-li l'ajut material per tal d'endolcir-los-hi els moments i per què els presos sàpiguen que les famílies respectives són ajudades amb tota voluntat.

Fem per aquest objecte una recaptació seriosa i digna com seria i digna és la santa causa que estem acorronant.

I aquí va la idea:

Declarem el dia 13 de setembre, que és l'aniversari de la puja del Directori, el DIA DEL PRESONER CATALÀ, i fem el petit esforç de donar el jornal d'aquest dia per als presos catalans i llurs respectives famílies.

Que cada u doni el seu guany, que és com si diguéssim que cada u treballi aquest dia gratuïtament per als germans empresonats.

Que es nomeni ací a Buenos Aires un Comitè Central compost de tres persones, o més, de reconeguda solvència per a portar endavant aquesta organització, o que sigui l'Associació Catalana de Beneficència qui es faci seva la iniciativa.

Que en les altres ciutats i pobles d'aquesta República siguin formats els Sub-Comitès respectius.

Que aquesta iniciativa sigui comunicada a les distintes Repúbliques de l'Amèrica tota per a la formació dels Comitès Centrals que es posin en contacte mútuament i que quedin obertes les planes de RESSORGIMENT per a la inscripció de noms i jornals mentre es vagi constituint el Comitè Central abans indicat. ANGEL BOIXADER.

CANÇONS POPULARS

L'HEREU RIERA

Alegre

Cançó popular

Per a Sant Antoni grans balles hi ha,
per a Sant Maurici tot el poble hi va.

Tra la ra la la la
tra la ra la la la.

N'hi van tres donzelles:
són de l'Empordà.

CATALANES

L'una diu a l'altra:
—I a tu qui et treurà?

Tra la ra la la la
tra la ra la la la.

Anem, donzelletes,
anem a ballar,
que l'hereu Riera
nos hi farà entrar.

Tra la ra la la la
tra la ra la la la.

La primera dansa,
la'n treu a ballà,
la segona dansa
la neva arribà.

Tra la ra la la la
tra la ra la la la.

A U D I V E R T, D I B U I X A N T C A T A L À

Des de fa temps ens honorem amb la coneixença d'aquest jove artista. Sempre ens havem interessat per tots aquells compatrieis nostres que es fan albiradors o mereixen fer-se'n en arts, lletres, etc. Pompeu Audivert dibuixa i escriu. Ell pot dir-se que fou l'ànima de "Fuego", revista argentina de crítica d'art i lletres, en les pàgines de la qual més d'una vegada s'hi reflectien les manifestacions artístiques de la nostra pàtria.

"Revista de Oriente" i altres publicacions argentines han sol·licitat sovint, també, la col·laboració artística d'aquest nostre compatrieci.

Suara Audivert ha publicat el seu primer quadern de dibuixos. El titula "Seis grabados" i ens el mostra seriosament agengat. Són sis boixos destinats a il·lustrar l'obra poètica d'un escriptor d'avantguarda.

Pompeu Audivert amb aquests sis boixos afirma i proclama la seva originalitat. El seu estil acusa un temperament, inquiet, enèrgic i revolucionari. La seva independència estètica li és proclamada a crits. Abomina de l'academicisme i pugna per imposar la seva peculiar concepció artística. Tot això és molt plausible, molt esperangador i, sobretot, molt humà. Ai d'aquell que dintre la vintana no es rebel·la contra els tòpics academicistes i els prejudicis que ells comporten! Bé prou vindrà l'edat de la reflexió i del canvi i amb ella la definitiva concreció artística de la personalitat!

Mentrestant saludem el jove artista i li augurem l'èxit a què es fa creditor.

Ens complavem, així mateix, a reproduir un dels dibuixos del seu primer quadern.

L L E T R E S A L ' A M I C A B S E N T

E L R E I P À L - L I D

He assistit a una de les sessions del Consell de Guerra contra els acusats per la temptativa d'atemptat a Garraf, l'any passat.

En arribar al pati de la Presó Model, em sorprèn la quantitat de gent que, guardant l'ordre d'entrada, esperen que les portes de la presó siguin franques per a entrar.

En aquest pati, abans desconegut de molta gent, hom hi pot veure cada dia més concurrència. Abans era una cosa remota, de l'existència de la qual a penes si en tenies consciència; d'un temps ençà, com que el visites sovint, ha acabat per semblar-te quelcom de familiar: per aquest pati, destinats reixes endins, han passat molts dels teus amics, i si tu no has fet encara la mateixa via, no és per manca de mèrits — quin català no en té avui de sobres, vist amb criteri espanyol, no humà, per a que les portes s'obrin de bat a bat? — sinó perquè encara no t'ha arribat l'hora i, mentrestant, tens ocasió d'adquirir nous merèixements.

La Sala d'Actes no és de molta grandària; l'espai destinat al públic conté, em sembla, de 250 a 300 persones, la majoria d'elles a peu dret; quan algunes es retiren, n'entren de les que s'esperaven en el pati;

un jove a qui va tocar el torn d'entrada a les dotze, em deia que restaven a fora encara un centenar llarg de persones esperant a veure si podrien entrar, encara que sols fos per pocs moments; la sessió matinal s'acabava a la una.

A tot arreu, una inusitada exhibició de forces, unes precaucions extraordinàries i un mal humor indissimulable, davant l'expectació i l'interès que inspira el procés de Garraf.

El públic és compost per gent de tota edat; hi abunden les noies joves.

L'atenció amb que és escoltada la lectura que els advocats van fent de les seves defenses, és extraordinària; sembla talment que cada u escolti la defensa pròpia.

Més que defenses, hom diria que escolta contra-acusacions:

Tots nou acusats presents sostenen que les declaracions els hi varen ésser arrancades mitjançant torments, per part de la policia; d'això ningú no en dubta, car els maltractes són cosa corrent en la policia espanyola; demés, s'ha ben clarament demostrat que dos homes han complert una llarga condemna per un crim imaginari, arrancant-els-li les declaracions també per mitjà de torments.

Una defensa demana per què la policia va deixar lliure, sense tan sols pendre-li de-

claració, un tal Talavera, detingut en les mateixes condicions que els acusats. Hom veu en el tal Talavera, un exemplar dels clàssics confidents delators, degenerats i criminals, procedents de les més tenebroses capes socials, sense l'auxili dels quals, res no sap descobrir la policia espanyola.

Una altra, fa una exaltació del separatisme i condemna l'odi militar, que fa veure un criminal en cada separatista; odi que podria ofuscar el tribunal. El president li crida l'atenció diverses vegades, però l'advocat aconsegueix anar llegint bona part de la seva dissertació.

Seria tasea llarga anar glossant l'eloqüència impressionant de les defenses.

La creença unànime és que sols penes lleus seran aplicades als processats, no obstant, hom espera ansiosament conèixer el resultat de la sentència. Com que ningú creu ni en la lògica ni en la justícia espanyola!...

*

Probablement no t'explicaràs el perquè del títol d'aquesta lletra, al sentit del qual no ens hem referit encara.

La visió que m'ha inspirat aquest títol, la tinc fixada com una mena d'obsessió.

Presidint el tribunal, a la Sala d'actes de la Presó Model, hi ha un retrat, a gran tamany, del rei d'Espanya.

Jo no sé si és per autosuggestió, que vaig veure ahir una extraordinària pal·lidesa en les faccions del darrer dels reis Borbons; però no una pal·lidesa casual o de litografia descolorida, sinó una pal·lidesa pintada intencionadament. Sobre el fons fosc del quadro, tenia aquella pal·lidesa, al meu esguard, quelcom de tràgic. Jo no sé ben bé si veia reflexat en aquell rostre tot l'odi secular de Castella, o una personificació del Mal, o bé la febre i angoixa que deuen sentir les dinasties regnants quan se senten caminar fatalment cap a la posta.

Per més que vaig fer, per tal de definir

quina era, exactament, l'expressió que veia en aquell rostre, no em va pas ésser possible aconseguir-ho.

Ni, probablement, ho aclariré mai.

Però, com a condensació de totes les impressions que aquella rara i per a mi obsessionant pal·lidesa em produïa, me n'ha restat un convenciment, com dictat per un sentit nou en mi, qui sap si el sentit profètic: la seguretat de que la fi de la dinastia borbònica no és pas llunyana.

J. COSTA I BRUGUERA.

Barcelona, 2-5-1926.

L'ENEMIC ENS HI FORÇA

“L'esperit bel·licós, posat que hagi caigut en un poble, pot refer-s'hi? Ens sembla que la resposta afirmativa convé perfectament a aquesta pregunta. Però ens sembla també que, en general, no s'hi referà totalment per propi impuls, sinó perquè les circumstàncies l'hi obliguin; més d'un cop per què el poble dominador no deixi el poble caigut cap altre camí de subsistència sinó la revolta. Molts pobles caiguts no sentirien la necessitat de redreçar-se, si el poble vencedor no abusés de llur caiguda. Amb un tracte despòtic i soberg els exaspera i els esperona a la rebel·lió. D'aquesta forma aquells que tenen més interès a endormiscar l'esperit bel·licós dels sotmesos són precisament, els autors dels seu reviscolament. Si el poble hegemònic s'hagués mostrat tolerant, el poble sotmès hauria acceptat la seva submissió.

La història ens parla de moltes revoltes que tenen per principal origen la insensatesa provocativa dels opressors. El cas precitat de les vespres sicilianes contra els Anjou, el de Suïssa contra els alemanys, el dels Països Baixos contra Espanya, i tants i tants altres, en poden ésser exemples. Quant a Catalunya, és també el cas de la guerra contra Felip IV. Si el comte d'Olivares no hagués exasperat deliberadament els catalans, els catalans no s'haurien alçat en armes” (1).

Avui que remembrem simultàniament un cas de rebel·lió col·lectiva — la de Catalunya de 1640, citada per Soldavila — i un cas de rebel·lió particular — la dels herois i màrtirs de Garraf — ens ha semblat cosa aïnent la transcripció dels fragments que encapgalem aquesta nota.

Es indubtable que, en escriure'ls, Soldavila ha tingut en compte la situació en què es trobava Catalunya l'any 1924, situació molt més greu en els actuals moments, i que les seves conclusions favorables a les virtuts heroïques del nostre poble eren com una veu d'encoratjament i de confiança davant les desfaliors dels més escèptics.

(1) Ferran Soldavila. “L'esperit bel·licós”, *Revista de Catalunya*, juliol, 1924.

Més avall afegia: “En el cas que comentem, de la revolta d'un poble sotmès davant els afronts del poble dominador, s'esdevé sovint un fenomen curiós: Havent perdut la llibertat i havent-se acostumat més o menys a la tirania, certs pobles poden semblar pacients i fins avilita. Aquest semblant de feblesa i d'ajupiment enganya l'opressor, el qual els creu aptes per rebre tota mena d'atacs. Veu que calen i s'inclinen, i dona cada vegada un pas més en el camí de l'agressió, fins arribar així als afronts màxims a la vida, a l'honor i al patrimoni, a aquells que, ferint la carn i els ossos del poble caigut (“os ejus et carnem”), i exigint també la màxima i més immediata vindicta, li lleven tota forma de temor o de respecte i el redreen desesperadament. Hi ha pobles que sense això no es revoltarien.”

Catalunya tostemps ha sofert un tracte cruelment despòtic i inhumà de part d'Espanya. Demés de veure's desposseïda de la seva independència i de tota mena de llibertats polítiques, s'ha sentit menyspreada i envilida tothora pels seus opressors. Els atacs a l'esperit, la llengua, els costums, el caràcter..., etc..., ha estat cosa permanent. L'Estat espanyol, demés, la desagra a còpia d'impostos i de lleis atemptatòries a la seva economia.

Catalunya ha de pagar per ella i per les misèrrimes terres de Castella. Això darrer, però, no fóra el més greu si l'Estat l'hi respectés les seves característiques racials i no li destruís l'obra cultural que a força de treball i sacrifici a manta, sap crear-se amb el seu propi peculí. Espanya, però, no admet res que vagi a enaldir Catalunya, sinó tot el contrari, i amb aquell tracte despòtic i soberg de què parla Soldavila, exaspera els catalans i els esperona a la rebel·lió.

Recordem l'assassinat covard comès per oficials de l'exèrcit espanyol, a les rambles de Barcelona, pocs anys enrera, aleshores de la “Liga Patriótica Española”, en les persones dels adolescents Benet i Miralpeix, perquè es negaren a eridar “Viva España” davant el canó de l'arma homicida. Retriem aquest fet com exemple de la co-

vardia dels militars espanyols i de l'odi que senten contra la nostra pàtria. Aquest és un dels casos que menen fatalment a la vindicta, el qual no s'esborrarà mai del nostre pensament. I per què seguir enumerant els greuges de tota mena que abans, ara i després de la dictadura militar espanyola, havem sofert, sofrim i sofrim els catalans?

Tots aquests mals només tenen un remei: la separació de Catalunya de l'Estat espanyol. Per aconseguir-la tots els mitjans són lícits, que quan un poble arriba a la desesperació no havem d'assenyalar-li normes, ni posar fites limitant-li l'acció. Per cruels que esdevinguin els fets a què el nostre poble es lliuri, sempre trobarà precedents en les malvestats comeses pels seus opressors. Els màrtirs Miralpeix i Benet seran sempre una prova fefaent de la refinada crueltat dels espanyols.

Per aquestes raons ens han d'ésser simpàtiques i ens hi havem de sentir identificats, totes aquelles accions encaminades a evitar que continuïn els atropells de què som víctimes els catalans. Els set germans condemnats (segons diuen els espanyols perquè volien venjar Catalunya i separar-la d'Espanya) no són més que un escamot de l'exèrcit català, que ha caigut a poder de l'enemic. L'exèrcit continua les seves operacions, però. Tots en som soldats. L'enemic ens força a la lluita. Que cadascú compleixi amb el seu deure i la independència de la nostra pàtria premiarà els esforços de tots.

II. NADAL I MALLOL.

CATALUNYA ARTÍSTICA

Castell de Tamarit, prop de Tarragona.
Fotog. «Ressorgiment», per Barnils.

E L S L L I B R E S

ENTRE LA VIDA I ELS LLIBRES, per Joan Estelrich.

No fa pas gaire que RESSORGIMENT oferia als seus lectors la primícia d'un fragment d'aquest llibre de Joan Estelrich i n'annunciava la imminent aparició; gairebé simultàniament el llibre sortia a Barcelona. Suava l'havem rebut. El seu autor el titula assaig i forma part d'una sèrie que aniran apareixent quan les circumstàncies variïn i la censura governativa no hi tingui jurisdicció. "Entre la vida i els llibres" és el volum IV de la sèrie i ha estat escrit entre els anys 1918 al 1924. El constitueixen sis estudis crítics de Leopardi, Sören Kierkegaard, Joan Maragall, Charolou Rieu, Josep Conrad i Jules Romains.

La prosa d'Estelrich és clara i mengi-vola. Els seus punts de vista al volt dels homes i de les obres que jutja són d'una nitidesa i d'una exactitud admirables. Més que crítica de l'obra ens en dona Estelrich un reflex brillant. Les seves observacions

són una evocació, una descripció animada, que un comentari exigent. El capítol dedicat a Maragall és una meravella.

ELS SINGULARS ANECDÒTICS, per Plàcid Vidal.

Havem rebut la segona edició d'aquest llibre aparegut anys enrera. El seu autor, en reeditar-lo, hi ha afegit altres capítols fins a formar un volum densíssim.

Si el record no ens traïx ens sembla haver llegit, en aparèixer la primera edició, comentaris crítics sumament elogiosos de l'obra de Plàcid Vidal. No la coneixíem, però, i en llegir-la ara trobem molt posats en raó els elogis que li prodigaren. Deu anys enrera la literatura biogràfica i anecdòtica a Catalunya era gairebé desconeguda. Per això havien de resultar interessantíssims llibres com "Els singulars anecdòtics". Ara, però, els nostres literats, els polítics, els homes de ciència ja són bon xic més populars. L'anèdota corre i envaïx diaris, revistes i àdhuc és recollida en vo-

lums. Un dels intents més ben rebuts en aquest sentit són els "Quaderns blaus".

El llibre de Plàcid Vidal és, abans de tot, un llibre de memòries. Els personatges que hi desfilen no prenen mai relleu propi, sinó que hi són portats del record que en conserva l'autor, molt sovint només que el record d'una visita o d'una conversa. Així i tot ens hi havem delectat i en som agraïts a l'autor, el qual se'ns fa simpàtic per les idees que hi exposa i perquè encara en aquests temps de positivisme desfermat hi ha qui manté aquella tradició dels "cavallers de l'ideal" de començaments de segle.

LES NACIONALITATS I LA GUERRA, per Francesc Tusquets.

Aquest llibre, recentment aparegut, és un estudi seriós i molt documentat de les causes que originaren la gran conflagració europea, els resultats a què d'arribà, la pèssima constitució internacional dels pobles i les possibilitats de noves guerres i nous estralls a la humanitat. Forma un volum de 230 pàgines. N.

DE MONTEVIDEO ESTANT

I N A U G U R A C I Ó D E L C A S A L C A T A L À

Amb l'èxit més xardorós tingué lloc la vetlla del 29 de maig proppassat, el festiu que la Comissió Directiva d'aquesta novella entitat organitzà amb motiu de la inauguració del seu estatge.

Es desenrotllà un variadíssim i selecte programa que en síntesi ressenyem de seguida.

Obrí la festa el president de la institució, senyor Ramon Panedas, qui en sentides i ben inspirades frases feu l'ofertament del Casal als concurrents i en general a tots els catalans de Montevideo, "els quals — digué — tenen un lloc reservat en el Casal on s'espera el concurs de tots a fi de poder fer obra cultural i patriòtica catalana".

A continuació hi hagué un recital poètic en el qual prengueren part els socis senyors Gomis, Rosell, Pubill i alguns components del Grup Escènic del Casal, llegint sentides composicions que foren l'argament aplaudides.

Seguidament, els socis senyors Molins i Regàs ens delectaren amb llurs privilegiades veus, cantant algunes romances i liders amb força expressió i sentiment.

Devem fer especial menció del concert de piano que donaren les professores senyorettes Esmeralda Bene i Adela Soleà, i molt particularment del mestre senyor Francesc Borrell, qui executà amb gran mestria una notabilíssima Fantasia sobre motius catalans, arranjada per ell mateix i que acabà amb unes estrofes de "Els Segadors". El senyor Borrell fou molt aplaudit i obligat

a bisar el nostre himne patri, el qual fou escoltat amb patriòtica unció.

Posà fi al programa el membre de la Comissió Directiva, senyor Gomis, el qual agrai als presents llur assistència i dirigí una breu exortació als socis del Casal i als que encara no ho fossin a fi de que aquesta entitat sigui queleom que faci honor a la nostra raça.

La Comissió Directiva obsequià els concurrents amb un ben servit *lunch*, durant el qual es brindà per la prosperitat del Casal i per la llibertat de Catalunya.

En resum, fou una festa altament simpàtica, de pur ambient català que desvetllà entusiasme i encomanà l'alegria a la numerosa concurrència que envaï els salons de l'entitat.

Grup d'assistents a l'assemblea de constitució definitiva del Casal Català de Montevideo, institució que compta actualment amb dos cents associats.

PERIÒDICS I REVISTES

MEDITERRÀNIA és una revista literària que hom publica a Mataró sota la direcció de Francesc Rossetti, addicta a l'esperit i a les coses de la pàtria. Col·laboració bona. Presentació tipogràfica excel·lent. Ja no cal insistir més per afirmar que *Mediterrània* fa honor a Catalunya. Remarquem dels últims números un article, "Llibres per pensar", d'A. Escalasans; una poesia, "Orenetes d'abril", de Tomàs Garcés, i l'editorial "Els romàntics de la llibertat".

D'ACÍ I D'ALLÀ, d'ençà del seu nou format i de la direcció que n'exerceix Carles Soldevila ha guanyat un cent per cent, estèticament, literàriament i tipogràficament. És un magazine amb cara i ulls que pot anar per tot arreu.

BELLA TERRA manté el ceptre de les publicacions sumptuoses de Catalunya. Pel nostre gust fóra millor suprimir algunes de les moltes pàgines que dedica a les modes femenines i eixamplar, en canvi, la part que hi ocupen les lletres i les arts. Comprenem, però, que no tothom pensa com nosaltres. Molt menys el públic que llegeix aquesta aristocràtica publicació, joia de les arts gràfiques catalanes.

REVISTA DE CATALUNYA és una realitat esplendorosa de les lletres catalanes. Pot comparar-se a les millors revistes del món. Mai no hi havia hagut a la nostra pàtria una publicació d'aquesta categoria. Els seus editors, però, encara no estan contents car ja ens anuncien un augment d'una

vintena de pàgines més per número. Cada número és un volum densíssim de més de 120 pàgines. Al costat d'aquest augment material ens agradaria de veure un progrés estètic. Unes tapes més sòlides, per exemple, car en arribar la Revista a la nostra mà, gairebé mai no arriba intacta. I és una llàstima per nosaltres que després de treure'n el suc ens agrada col·leccionar-la.

CATALUNYA és el nom d'un nou periòdic que, escrit en l'idioma del país on es publica, té la missió de propagar l'ideal independentista de la nostra pàtria i de desfer als ulls dels estrangers les capcinoses informacions de les agències parcials. Surt a Santiago de Xile, és dirigit pel lluitador Abril-Llinés i respon a l'orientació del Comitè de Publicitat Catalana. Avant sempre!

"LA TRONADA", periòdic setmanal català que es publica a Barcelona. Els dos números que n'havem rebut denoten l'esforç dels seus redactors per a dur a l'ànim dels lectors la sensació de llur esperit fermament addicte als ideals de Catalunya.

Ultra les esmentades rebem d'intercanvi *Oc*, de Tolosa; *Pla i Muntanya*, de Balaguer; *Sol Ixent*, de Cadaqués; *L'Avi Muncé*, de San Felip de Guíxols; *Catalana*, i *Revista de l'Orfeó Gracienc*, de Barcelona; *Germanor*, de Santiago de Xile; *La Nova Catalunya*, de l'Havana; *Le Courier Catalan*, de París; *Nación Catalana*, *Eskualduna* i *Nación Vasca*, de Buenos Aires.

N O T Í C I E S

FESTIVAL POPULAR PRO-PRESOS

L'actitud serenament patriòtica assumida pels joves catalans davant l'opressor de la nostra pàtria, condemnats suara pel Consell de Guerra a reclusió perpètua, eina d'ells, i a 12 anys, altres dos, ha desvetllat profunda simpatia i admiració entre els catalans exiliats.

Bella prova d'això que diem és la celebració del Festival Popular que tingué efecte la vetlla del diumenge dia 6 propassat en el Saló-Teatre sota el patrocini i organització del Casal Català.

La festa resultà brillantíssima sota tots els aspectes i mantingué constantment l'entusiasme de l'auditori.

"Els segadors de Polònia", l'obreta de Josep Burgas, trobà una acurada interpretació en els aficionats de la secció Art Escènica del Casal.

L'enèrgica inercipació de Sergi Padlows-

ky als tirans desfermà una ovació grandiosa.

L'Esbart Infantil de Dansaires, ballà "L'espanyolet", "L'indiote", "L'esquerana", "Galop de cortesia" i el "Contrapàs xinxina".

A base de "Els segadors" i el "Plany" el mestre Ernest Sunyer composà una "Elegia a Catalunya", la qual fou executada per un septimí de violins, violoncel, contrabaix, clarinet, flauta i piano, i acollida amb forts aplaudiments.

L'Orfeó Català, molt ben dirigit per En Sunyer, va cantar "L'arbre sagrat", "Primavera eterna" i "La sardana de la pàtria", Morera; "Lluny de ma terra", Segalés; "Per tu ploro" i "Toe d'oració", Pep Ventura; "Catalunya" (sardana), Sunyer, i l'himne popular "Els segadors".

Al final foren ballades les següents sardanes, l'execució de les quals anà a càrrec de la Cobla Empordanesa: "Escalats de

joia", Serra; "Camprodón", Manén; "La pàtria", Vilalta, i "On són les oquetes?", Pep Ventura. Feia bonic contemplar els rotllos densíssims que puntejaren la nostra dansa nacional.

En un interval l'aetriu senyora Santos llegí un lletra tramesa per un dels condemnats per l'afer de Garraf a un seu íntim d'aquí. Les manifestacions de serè patriotisme i de fortitud ideològica, així com la resignació del pres de suportar el captiveri per la llibertat de la pàtria oprímida, impressionaren fortament la concurrència i les llàgrimes afluien als ulls de tothom.

Després la senyora Santos digué fonamentalment commoguda que creia fer-se interpretadora dels sentiments de les dones catalanes exiliades, en posar un ram de flors al peu de la bandera engarlandada que amb la inscripció: "Homenatge als presos catalans", exornava l'escauari. El públic acollí amb una càlida ovació el gest de la senyora Santos, prova evident que sabé guanyar-se l'adhesió de tothom.

El resultat pecuniari del Festival fou de s 1.011.50, que aniran a mans dels presos i dels seus familiars.

L'exemple del Casal Català hauria d'ésser imitat per totes les institucions d'esperit purament català que hi ha establertes a l'Argentina. És un cas d'elemental patriotisme i de germanor envers aquests herois que després d'ésser turmentats bàrbarament per les autoritats espanyoles d'ocupació a Catalunya, hauran de veure mareir la seva joventut dintre d'un presidí infecte, lluny de la família, la pàtria i els amics.

Per humanitat i per dignitat patriòtica s'imposa que les nostres entitats no oblidin els nous màrtirs de Catalunya.

PROPAGANT L'IDEARI REDEMPTOR

Un grup d'intel·lectuals argentins, amb la intervenció del Comitè "Nosaltres sols", de La Plata, efectuà un míting de protesta contra els estralls de tot ordre que causa la Dietadura espanyola.

A aquest acte fou invitat el fogós propagandista català Josep M. Xammar, el qual aprofità l'avinentesa per a explicar la gènesi del nostre moviment alliberador, les raons de la nostra rebeldia contra l'Estat espanyol i les malvestats comeses per l'actual govern militar.

Parlaren demés l'estudiant peruà Heisen, desterrat pel govern d'En Leguía, i els doctors Sánchez Viamonte i Orzábal Quintana, tots els quals anatematitzaren el govern dictatorial d'Espanya.

ELS CATALANS DE CÓRDOBA

Amb el fi de recabar diners per l'obra de l'ensenyament català i seguint un bell costum establert anys ha, la Comissió Delegada de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana a Córdoba, d'acord amb

el Club Català, celebrà un festival, que es veié sumament concorregut.

L'acte s'inicià amb un discurs original del nostre company Nadal-Mallol a l'entorn del tema: "L'obra de l'A. P. de l'Ensenyança Catalana".

De seguida els notables aficionats del Grup Escènic representaren el drama en un acte de Josep Burgas, "Calvari amunt", i la xamosa comèdia en dos actes del malaurat Eduard Coca i Vallmajor, "Gent d'ara".

El públic sortí molt satisfet de la festa.

UN LLIBRE DE GRACIA B. DE LLORENS

La coneguda poetessa senyora de Llorens està preparant la publicació del seu primer llibre, el qual contindrà la producció patriòtica dispersa en periòdics i revistes.

Ens congratulem de la decisió de la nostra estimada companya de redacció i li augurem bon èxit.

CENTRE CATALA DE MENDOZA

El "Cor d'infants", que venia actuant en la sinya d'aquesta institució, s'ha transformat en Orfeó, degut a l'ingrés d'un conjunt de senyorettes. Feu la seva presentació com a tal el dia 25 de maig en la festa que, per tal de rememorar l'aniversari de la independència argentina, celebrà el Centre Català.

Ultra la representació de l'obreta catalana "Celestina", l'Orfeó executà un bonic programa de cançons i els himnes argentí i català, sota l'assenyada direcció de la senyora Teart de Rodriguez.

Tant els voluntariosos aficionats de l'Art Escènic com l'Orfeó, obtingueren forts aplaudiments de la numerosa concurrència que assistí a l'esmentat acte.

CONCERT PER L'ORFEO CATALA

El proppassat dijous dia 10 l'Orfeó Català, que dirigeix el mestre Sunyer, donà un concert a l'"Asociación Filarmónica Argentina".

El programa, seleccionat, contenia obres de Morera, Pep Ventura, Sunyer, Segalés, Vives, Walreant, Mozart i Bach.

Tant els orfeonistes com el seu entusiasta director, foren càlidament aplaudits per la selecta concurrència, que regularment concorre a les audicions de la *Filarmónica*.

Estudio del Dr. MONNER-SANS

Ha traslladat les seves oficines al carrer
Uruguay 435, 6^è Pis., Dep. K
* Unión Telefónica 37, Rivadavia 0203 *
Assumptes judicials a la capital, a l'interior, a Espanya i a la R. O. de l'Uruguay.

De 13 a 19 hores.

Dissabtes de 10 a 12.

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda
GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

JOIERIA

JOAQUIM GRAELLS

FABRICANT

RELOTGERIA

ALHAGES FINES

CASA FUNDADA EN 1910
UNION TELEF. 1182, RIVADAVIA

TALLERS PROPIS

REFORMEM TOTA MENA
DE JOIES A ESTILS
MODERNS

GRAN ASSORTIT
DE RELLOTGES
DE TOTES CLASSES
I PREUS.

PRIMER PREMI
I MEDALLA D'OR
EN L'EXPOSICIO
COMUNAL D'ARTS
INDUSTRIALS

C. PELLEGRINI 516

BUENOS AIRES

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefònica 4571, Rivadavia
Coop. Telefònica 2918, Central

B^m Mitre 2248

Unió Telefònica 8809, Mitre
Coop. Telefònica 2919, Central

REVELLES DE SANT JOAN I SANT PERE

Les Tradicionals COQUES DE PINYONS

COQUES D'ARENYS -- ANÍS DÉU -- TORTELLS CALENTS
GARNATXA - MOSCATELL - VI RANCI - JEREZ - OPORTO

VI D'ALELLA

**Xampany
Codorniu**

Neules

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

ACADÈMIA DE MÚSICA

CASTELLVÍ - ESTIL-LES

(Incorporada al Conservatori Fontova)

Piano, Violi, Violoncel, Cant, Declamació,
Guitarra, Harmonia, Solfeig i Teoria.

CLASSES NOCTURNES

S. del Estero 367

Buenos Aires

MATALASSOS a l'estil català
(REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot lo pertanyent al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefònica 551, (Oeste)

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECANICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

SARMIENTO, 1517 { Un. Tel. 1081, Libertad
Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

AVISEM als nostres clients que ens
havem traslladat del carrer Cangallo
al de Sarmiento, 1517.

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "La Esmeralda."

"Bodegas RESPLANDOR"

... (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ...

COMPATRICIS: Si voleu beure bon vi
exigiu al vostre proveïdor que us serveixi
el de marca **RESPLANDOR**.

Unics representants a Buenos Aires:

... **ROVIRALTA i Cia.** ...
1247, Campichuelo, 1249 Un. Telef. 1446, Chacrita